

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

Clementinarvm Liber Quintus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

CLEMENTINARVM

LIBER QUINTUS.

DE MAGISTRIS, ET NE ALIQVID EXIGATUR PRO LICENTIA DOCENDI.

TITVLVS PRIMVS. CAPVT I.

In studijs Romane curiae, Parisien. Oxonien. Bononien. & Salamantino, debent esse magistri catholici, scholas regentes in lingua, Hebraica, Arabica, & Chaldaea, duo scilicet, pro quatuor linguis. Et statuitur per quos en debeat de stipendijs & sumptibus provideri.

Clemens V. In Concilio Viennensi.

Nter a solitudines, nostris humeris incumbentes, perpescura revolvimus, ut errantes in viam veritatis inducere, ipsosq; iustificare Deo (sua nobis cooperante gratia) valeamus: hoc est, quod profecto desideranter exquirimus, ad nostram mentis sedulo destinamus affectum, ac illud diligenti studio & studiosa diligentia vigilamus. Non ambigimus autem, quin ad huiusmodi nominis desiderium assequendum, & diviniori eloquiorum sermone congrua, ipsorumq; fidelis praedicatione admodum oportunit. Sed nec ignofiamus, quin & hae promi solentur maniter, vacaque redire, si auribus linguam loquentis ignorantium proferantur. Ideoq; illius, cuius nomen in rebus licet in mentibus gerimus, imitantes exemplum, qui viros per universum mundum ad evangelizandum Apostolos, in omni linguarum genere fore voluerunt, viros catholicos nostram linguarum habentibus, quibus utuntur infideles praecipue, abundare laudum, aeternis ecclesiam, qui infideles ipsos fiant & valent fieri instituti instruere, christianorumq; collegio per doctrinam Christianae fidei ac susceptionem facti ad vitam regere.

Vergetur perna huiusmodi possit habilitate per instructionis efficaciam obtineri: Hoc sacro approbante concilio scholas in subsciparam linguarum perentibus ubique Romanam curiam redire contigunt: nec non in Parisien. Oxonien. Bononien. & Salamantino studiis, providimus erigendas: Statuentes, ut in quolibet locorum ipsorum teneantur viri catholici, scientiam habentes Hebraicae, Arabicae, & Chaldaee linguarum, duo videlicet uniuscuiusque linguae periti, quibus scholas regant in ipsis, & libros de linguis ipsis Latine fideliter transferentes, alios linguas ipsas solite docentur, eorumque peritiam studiosa in illorum instructione transfundant, ut instructi & edocti fuerint in linguis huiusmodi, fructum operatum posteritudo doctore producere, fidei propagari salubriter in ipsos populos infideles. Quibus equidem in Romana curia legentibus & per sedem Apostolicam, in studiis vero Parisien. per Regem Francie: in Oxonien. Anglie, Scotie, Hibernie, ac Vualie: in Bononien.

Ubi Librorum Comexum in regula Consistoria de idem, ubi pons de materia linguarum. b aliter, exequendum, c. d. m. g. g. d. ubi. ita: in in locorum ipsorum studijs, & c. d. m. g. g. d.

per Italiae: in Salamantino, per Hispania prelatos, monasteria, capitula, conventus, collegia exempta & non exempta, & ecclesiarum rectores in stipendijs competentibus, & sumptibus volumus provideri: contributionis onere singulis iuxta facultatum exigentiam imponendo. Privilegijs & exemptionibus quibuscunq; contrariis nequaquam obstantibus, quibus tamen nolumus, quoad alia, praedictum generari.

CAP. II.

In, ad quem spectat magisterium vel doctoratum tribuere, prius a doctorando recipiat iuramentum, quod in solemnitate sua non exipuet ultra summam trium millium Turon. argenteorum. Quod si non fuerit, extorsetur, si Episcopus, per sex menses a collatione magisterii est suspensus, si d. Joan. And.

Idem.

Qum sit nimis absurdum, ut quis cum vanitate & impetitate ad honorem ascendat peritia Hecitarum, non sine turbatione miramur illum apud scholasticos invaluisse ab usum, quod plerique eorum, qui in quavis scientia ad doctoratus vel magisterii assumuntur honorem, quum sua solemniter principia faciunt, aut sui recipiente insignia doctoratus, circa cibos, vestes, & alia sic in expensis excedunt, quod & ipsi transiente expensarum huiusmodi vanitate vacui plerumque remaneant & gravati. Et ceteri qui vel nolunt vel nequeunt similes expensas libere, hac occasione frequenter a receptione honoris huiusmodi retrahuntur. Volentes igitur de opportuno super his remedio providere, illis ad quovis ubi liber pertinet honorem tribuere memoratum, districte praecipimus, ut quoscunq; ab eis de cetero dictum recipientes honorem, iuramento prius adstringant, ne ultra tria millia Turon. argenteorum in solennitate, circa huiusmodi doctoratum aut magisterium quomodolibet adhibenda, expendant. Ipsosq; nihilominus (nisi forsitan nobilis & conditionis extiterint) ut intra summam praedictam huiusmodi moderentur expensae, efficaciter exhortantes, ac si hoc illorum congruere statui videris, iuramentum exigentes ab eis, quod certos, intra summam praefatam taxandos ab ipsis expensarum terminos non excedant. Si quis autem Pontificali etiam & dignitate praefulgens, non recepto prius iuramento praefato, honorem cuiquam tribuerit supra dictum, a collatione magisterii, cui doctoratus cuiuslibet, per sex menses sequentes eo ipso noverit se suspensum.

a. al. Argentis. b. al. modabili. c. Dicitur, etiam dicitur in antiquioribus exemplaribus, & improbitis.

248 249 Inquisitoris vel suorum commissariorum or- dinary referatur ipsi fideliter & absque deminutione obsequii ministrabunt, nec in his fraudem aliquam adhibeant. Eisdem iuramentum & eorum eisdem personis ministris eisdem prout quam suum exerceant officium, exhibebunt. Et quia sæpe contingit Episcopos proprios habere ceteros sibi & dictis inquisitoribus non committimus volumus & districte precipimus, ut raptos ad hæreticorum pro dicto crimine custodiam per Episcopos, vel sedes vacante per capitulum deputandi, & eorum ministris coram dictis inquisitoribus vel substitutis ab eis pendenti simile iuramentum. Notariis quoque inquisitoribus coram Episcopo & inquisitore vel substitutis ab eis parantibus suum officium fideliter exercere. Et idem de aliis personis necessariis ad prædictum officium, extendendum.

Item Episcopos, inquisitores, & eorum substitutos qui facientes vel committentes delinquunt transgressi, h. d. Item, quia nimis est grave, ad exterminationem prædictam præsumere non agere, quod ipse contagiosa est, nec in eam requiritur: grave est quoque & damnosum de ipsorum multitudine eandem imponere præsumere: Episcopo & inquisitori prædictis ac aliis ad hæreticorum officii substituentis ab eis, in vicinis sanctæ obedientiæ & sub interminatione maledictionis avertit precipimus, ut sic discretè & promptè contra suspectos vel diffamatos, de huiusmodi pravitate procedant, quod malitiosè aut fraudulenter tantam laborem, seu quod ipsos in executione officii inquisitionis innotent, falso alicui non imponant. Quod si odii, gratiæ vel amoris, liciti aut commodi temporalis obtentu, contra iustitiam & conscientiam suam omiserint contra quemquam procedere, ubi fuerit procedendum super huiusmodi pravitate, aut obtentu eodem, pravitatem ipsam vel impedimentum officii sui alicui imponendo, cum legitime præsumpserint, quoquo modo veniat (præter dicta, penes, pro qualitate culpe imponendas eisdem) iniquas aut superius, suspensionis ab officio per triennium, aut vero excommunicationis sententias eo ipso innotent. Aqua quidem excommunicationis sententia, qui eandem incurrit, nisi per Romanum Pontificem, nequeat, præterquam in mortis articulo, & in necessitate præmissa, abolutionis beneficium obtinere: nullo in hac parte privilegio suffragante.

Conferat antiqua iura huius constitutionis non obvia, Ioh. de. Alia sane, que circa prædictam inquisitionis officium a nobis sunt prædecessoribus instituta (quatenus prædicto decreto non obviant) facti approbatione concilii approbata, in sua volumus firmitate manere.

CAP. II.

Prout, penes constitutionis casum, determinat auctoritas inquisitorum. Secundo, penes inquisitores, qui prædicti officii prædictam iurisdictionem extorqueant, vel ab illis clericorum, ministrorum bona confiscant. Tertio, præcipit notariis, officialibus, sicut faciat, ut hoc factis et reprehendant, & superioribus denunciare si probare possint. Quarto, prohibet inquisitoribus ab inquisitoribus, & circa quantitatem vel qualitatem officialium.

Idem in eodem.

Volentes splendorem solium negotii fidei per auctus indifferentes & improbos quorumvis inquisitionis, de huiusmodi notariis, officialibus, & de illis, ut officium ad conservandum de h. l. 6. & in c. sicut, no clerici vel notarii. In mortis articulo nulla est casuum reservatio, ut, ut in c. sicut, sicut quilibet penitentibus a quibusvis peccatis & censuris, quibus possunt in c. sicut, Trident. Sess. 14. cap. 7. de c. sicut, sicut.

torum hæretice pravitate, quasi tenebrosi fumi caligine obfucati: hoc sacro concilio approbante statimus, nullis ex nunc, nisi qui quadragesimum ætatis annum attigerint, officium inquisitionis prædictæ committi inquisitoribus, & tam ipsorum, quam Episcoporum seu capitulorum, sede vacante, super hoc deputatis commissariis quibuscumque districte injungentes, ne prædicti officii inquisitionis quibusvis modis illicitis ab aliquibus pecuniam extorqueant: nec scienter attentent ecclesiarum bona ob clericorum delictum, a prædicti occasione officii sicut etiam ecclesiarum applicare. Quod si secus in his vel eorum altero fecerint, excommunicationis sententiam eos subiacere decernimus ipso facto. A qua non possint absolvi, præterquam in mortis articulo, donec illis, a quibus extorserint, plene satisfecerint de pecunia super hoc evaluatis. Notarii vero & officiales dicti officii, nequam fideles & loci inquisitorum & commissariorum ipsorum, qui dictos inquisitores aut commissarios fecerint nominari talia commissarii (si indignationem Dei & Apostolicæ sedis vitare voluerint, & offensam ipsi graviter arguere & corrigere studeant in secreto. Quod si taliter ea caverint, ut ea probare valeant, si sit opus, hæc prælati inquisitorum & commissariorum eorumdem, ad quos illi pertinet, nunciate solite debeant. Qui equidem prælati inquisitores & commissarios prædictos reos inde repositos ab officiis amovere, & amotos alias punire debere seu corrigere teneantur. Prælati autem inquisitorum id negligentibus agere, præmissa omnia nunciari per prædictos locorum ordinarios volumus: quibus, ut ea in Apostolicæ sedis notitiam perferant, in virtute sanctæ obedientiæ districte precipimus & mandamus. Porro inquisitoribus ipsi districte injungimus, ut nec abutantur quomodolibet concessione notariis amovendi, nec officialibus, nisi sibi necessarios, habeant tales, qui se conferant ad sua cum inquisitoribus ipsi officia exequenda.

CAP. III.

De nonnullis Beguinarum & Begunorum Germaniæ, & alio ipsius erroris, excusati diocesanorum & inquisitorum officium contra illor. h. d. Ioh. de. Ant.

Idem in eodem.

Ad nostrum (qui desideranter in votis gerimus, ut fides catholica nostris prosperetur temporibus, & pravitas hæretica de finibus fidelium extirpetur) non sine dilplicitia grandi pervenit auditum, quod secta quedam abominabilis, quorundam hominum malignorum, qui Beguardi, & quarundam infidelium mulierum, que Beguine vulgariter appellantur, in regno Germaniæ (procurante favore mullerum operum) damnablem infurcit: tenens & asserens doctrina sua sacrilega & perveria inferius designatos errores. Primum, videlicet, quod homo in vita præsentis tantum & talem perfectionis gradum potest acquirere, quod redderit penitus impetabilis, & amplius in gratia proficere non valebit: nam (ut dicunt) si quis semper possit proficere, possit aliquis Christo perfectior inveniri. Secundo, quod rejunare non oportet hominem, nec orare postquam gradum perfectionis huiusmodi fuerit assecutus: quia tunc sensualitas est ita perfectè spiritali & rationi subiecta, quod homo potest libere corpori concedere quicquid placet. Tertio, quod illi, qui sunt in prædicto gradu perfectionis & spiritu libertatis, non sunt humane subiecti obedientiæ, nec ad aliqua præcepta ecclesiæ obligantur: quia (ut asserunt) ubi spiritus Domini, ibi libertas. Quarto, quod homo potest ita finalam beatitudinem, secundum omnem gradum perfectionis in præsentis as-

a Delictum prælati quando nocens ecclesie, vide Fel. in c. ad audientiam, de refer. & Alex. conf. 23. 24.

caeteri mancipari. Quidam praeterea capellanos in ecclesia pleno iure spectantes ad eosdem (licet nulla causa subditi legitime) celebrare non sinunt, nec admittunt parochias ecclesiastica sacramenta. Nonnulli etiam indebitis Abbatibus, monachos & conversos exemptos, necnon & clericos ipsi pleno iure subditi, si eis non parent in iis etiam, in quibus non tenentur eisdem, inconsulta facilitate suspendunt, excommunicant, capiunt & incarcerant, ac loca & ecclesias intrantur ipsorum. In exigendo insuper ab ipsis exemptis, ipsorumque subditis subsidia charitatis, excommunicationem contra eos. Et insolitas ac indebitas ipsi contra iura exactiones imponunt: Novos census & inceditas onera parochialibus imponunt ecclesiis, in quibus exempti jus obtinent patronatus: Processus iustitias, seu sententias a iuris delegatis sedis Apostolicae vel a conservatoribus pro exemptis, publicari seu executione mandari a suis subditis, non permittunt. Rationabilibus publicis inhiibent, ne instrumenta conficiant, et iudicibus ne iustitiam faciant, ac iurisperitis ne consilium vel auxilium praestent in causis, seu negotiis eorumdem: Praefatos per exemptos ad ordines vel beneficia, quorum praesentatio ad eos pertinet, non admittunt, nisi praesentantes ponant obedientiam in declaratione litterarum, quas pro huiusmodi praesentatione transmittunt: Ecclesiis quoque vacantibus, in quibus monasteria jus obtinent patronatus (republicis praesentationibus praesentatis eas) personas institunt invidiosas & indignas. Quidam etiam ecclesias curam vicariam habentes, ad mensam Abbatum spectantes, quorum Praefatos quandoque clericis secularibus tradunt, incedunt ad firmam, clericis ipsis decedentibus, incedunt clericis, quamquam ipsi propter hoc ecclesiam vacante non vacant. Nonnulli quoque in ecclesiis monachorum iura ipsorum iniuste sibi appropriant, de ipsorum redditibus, ut volunt, ordinant, ita quod rectoribus eorum non remanet unde valeant sustentari. Quidam cum armis & erecto vexillo, insolentia, & alia bona contra iustitiam destruunt exemptorum, quae etiam, tanto tempore possederunt, quod de eorum memoria non exiit: Mutuque frequenter ad concilia suarum civitatum & dioecesium suos congregant, & nepotes, & interdum animalia sua cum rectoribus, ut eis de bonis monasteriorum debeat proferri. Abbates insuper, & priores monasteriorum frequentem compellunt, ut suis consanguinis & nepotibus monasteriorum suorum, seu prioratum possessionibus, & contentum in perpetuum, vel ad tempus, quas ipsorum concessiones, vel a pensiones nos nullas esse volumus ipso iure: Eisdem quoque Abbates & priores quandoque compellunt ad praesentandum sibi ad ecclesias vacantes, in quibus jus obtinent patronatus, & ad nominandum interdum suos familiares, consanguinitatis, vel nepotes. Esequenter etiam permittunt, & auctoritate conferunt, quod in suo dominio temporali per alios, valiales, & ipsorum temporales officiales monasteriorum bona mobilia & immobilia per violentiam auferant, in salibus non permittit aare: & alia valiales personis ecclesiasticis & monasteriorum honoribus irrogantur. Praeterea interdum iniuste Abbates, necnon, se alios beneficiatos beneficiis suis privant, nisi factus beneficiorum illorum percipere valeant, nisi ante praetextu privilegii, quod afferunt se habere, quod insuper ad certum tempus factus beneficiorum percipiunt possunt percipere primi anni: Quibus non

contemti equos, boves, thesauros, & alia bona monasteriorum & beneficiorum vacantium illicite occupant, quae essent futuris beneficiorum reservanda. Quidam militibus, & aliis potentibus dignitatum suarum redditus & proventus vendunt ad tempus, ut per se ipsos exempti vicini fortius opprimantur: nonnulli etiam indebitis monasteria diripiunt: Alii domos & hospitalia & alia bona monasteriorum mobilia & immobilia frequenter occupant, & detinent occupata: Plures quoque sine causa iusta impediunt ne exempti loca sua valeant reparare. Quidam statuta faciunt, per quae derogatur privilegiis exemptorum. Et generaliter, quamplures praefati religiosi, praefati exemptis & privilegiatis, in personis & rebus suis ac iuribus, ac spiritualibus & temporalibus, graves inferunt, contra iustitiam, & eorum privilegia, iniurias & iacturas. Verum quia una est regularitas & secularium praelatorum, & subditorum exemptorum & non exemptorum universalis ecclesia, extra quam nullus omnino salvarum, quorum omnium unus est Dominus, una fides, & unum baptisma: decet ut omnes, qui eisdem sunt corporis, unius etiam sint voluntatis, & sicut fratres ad invicem vinculo charitatis sint adhaerenti. Deceatigitur, ut & praefati, & alii tam exempti, quam non exempti suis iuribus sint contenti, & alter in alterius iuriam non prosiliat seu iacturam. Universis itaque praefatis ecclesiarum praefatis sanctionis edicto districtè precipiendo mandamus, quatenus ipsi a praedictis gravaminibus omnino cessantes, & cessare suos subditos facientes, viros religiosos, exemptos, privilegiatos, & non exemptos, mendicantes & non mendicantes, charitative tractent & foveant, de sua iura & privilegia inviolabiliter servent. Et quoniam plus solet timere, quod specialiter, quam quod generaliter inhiibetur; eisdem praefatis districtissime inhiibemus, ut Abbates, priores, & alios religiosos, ne ad sua generalia, vel provincialia vadant capitula, impediunt quomodo libere non praesumant.

DE PRIVILEGIIS, ET EXCESSIBUS
PRIVILEGIATORUM.
TITVLVS VII.
CAP. I.

Titulus sex casus, in quibus religiosi excommunicantur, & absolutionem a Papa reservat: & privilegia, & exemptionibus non obstantibus eis per ordinarios locorum de iuribus praecipit. Ioan. And.

Clemens VII. in Concilio Viennensi.

Religiosi, qui clericis aut laicis sacramentum unctionis exerceant, vel Eucharistiam ministrare, matrimonium vel solemnizare, non habita super his parochialis presbyteri licentia specialia, aut qui excommunicatos a canone, praeterquam in casibus a iure exceptis, vel privilegiis sed. Apost. concessis eisdem, vel a sententiis per statuta provincialia aut synodalia promulgatis, seu (ut verbis eorum utamur) a poena & culpa absolvent, quoniam praesumptis: excommunicationis incurrant sententiam ipso facto, per sedem Apostolicam dumtaxat absolventi, quos etiam locorum ordinarii (postquam de hoc eis constituerit) excommunicatos faciant publice nunciari, donec de absolutione ipsorum eis fuerit facta fides, nullo religiois eisdem super hoc exemptionis, vel alio privilegio sustagante.

Titulus septem culpa religiosorum, a quibus eos praecipit absolvere sub certa poena, quae etiam imponi iubet: Et quas praefati ipsorum imponit, si non satisfecerint. Ioan. And.

Quibus etiam in virtute sanctae obedientiae, & sub

In vobis quidam monasteria, etc. Nonnulli etiam Abbates, monachos & conversos exemptos, necnon & clericos ipsi pleno iure subditi, si eis non parent in iis etiam, in quibus non tenentur eisdem, inconsulta facilitate suspendunt, excommunicant, capiunt & incarcerant, ac loca & ecclesias intrantur ipsorum. In exigendo insuper ab ipsis exemptis, ipsorumque subditis subsidia charitatis, excommunicationem contra eos. Et insolitas ac indebitas ipsi contra iura exactiones imponunt: Novos census & inceditas onera parochialibus imponunt ecclesiis, in quibus exempti jus obtinent patronatus: Processus iustitias, seu sententias a iuris delegatis sedis Apostolicae vel a conservatoribus pro exemptis, publicari seu executione mandari a suis subditis, non permittunt. Rationabilibus publicis inhiibent, ne instrumenta conficiant, et iudicibus ne iustitiam faciant, ac iurisperitis ne consilium vel auxilium praestent in causis, seu negotiis eorumdem: Praefatos per exemptos ad ordines vel beneficia, quorum praesentatio ad eos pertinet, non admittunt, nisi praesentantes ponant obedientiam in declaratione litterarum, quas pro huiusmodi praesentatione transmittunt: Ecclesiis quoque vacantibus, in quibus monasteria jus obtinent patronatus (republicis praesentationibus praesentatis eas) personas institunt invidiosas & indignas. Quidam etiam ecclesias curam vicariam habentes, ad mensam Abbatum spectantes, quorum Praefatos quandoque clericis secularibus tradunt, incedunt ad firmam, clericis ipsis decedentibus, incedunt clericis, quamquam ipsi propter hoc ecclesiam vacante non vacant. Nonnulli quoque in ecclesiis monachorum iura ipsorum iniuste sibi appropriant, de ipsorum redditibus, ut volunt, ordinant, ita quod rectoribus eorum non remanet unde valeant sustentari. Quidam cum armis & erecto vexillo, insolentia, & alia bona contra iustitiam destruunt exemptorum, quae etiam, tanto tempore possederunt, quod de eorum memoria non exiit: Mutuque frequenter ad concilia suarum civitatum & dioecesium suos congregant, & nepotes, & interdum animalia sua cum rectoribus, ut eis de bonis monasteriorum debeat proferri. Abbates insuper, & priores monasteriorum frequentem compellunt, ut suis consanguinis & nepotibus monasteriorum suorum, seu prioratum possessionibus, & contentum in perpetuum, vel ad tempus, quas ipsorum concessiones, vel a pensiones nos nullas esse volumus ipso iure: Eisdem quoque Abbates & priores quandoque compellunt ad praesentandum sibi ad ecclesias vacantes, in quibus jus obtinent patronatus, & ad nominandum interdum suos familiares, consanguinitatis, vel nepotes. Esequenter etiam permittunt, & auctoritate conferunt, quod in suo dominio temporali per alios, valiales, & ipsorum temporales officiales monasteriorum bona mobilia & immobilia per violentiam auferant, in salibus non permittit aare: & alia valiales personis ecclesiasticis & monasteriorum honoribus irrogantur. Praeterea interdum iniuste Abbates, necnon, se alios beneficiatos beneficiis suis privant, nisi factus beneficiorum illorum percipere valeant, nisi ante praetextu privilegii, quod afferunt se habere, quod insuper ad certum tempus factus beneficiorum percipiunt possunt percipere primi anni: Quibus non

...gratiantibus opus esset exemplo, & ex dignitate...
...offensu poenam meam deest offendenti. Episcopi...
...Christi legati existunt, quibus non solum...
...coluntur, sed etiam...
...coluntur, sed etiam...
...coluntur, sed etiam...

...a soluta decimarum, quarum solutorem certis diebus & in...
...suis solvere tenentur sub certi poeni, quas incurritur: Ni-...
...si fuerit, quorum monasteria, vel ecclesie, competat perpetua de-...
...cimas. Ioan. And.

Idem.

Cvpientes eos, quos ad obsecrationem iurium, victu-
rum premia non inducunt, tam adjecturam exagg-
eratione poenarum, quam adjuvandarum de novo, formi-
dine à temerariis ausibus refrenare, transgressores con-
stitutionis, quæ religiosis mendicantibus domos ad ha-
bitandum, vel loca quæcumque de novo recipere, recepta
huculque mutare, vel ea transferre in alios cuiusvis
alienationis titulo interdicit. Illos à etiam religiosis
quæ aliqua, ut audientes à decimarum ecclesiarum debita-
rum solutione retrahant, in sermonibus suis, vel alibi
proferre præsumunt, excommunicationis subjacere sen-
tentiam decernimus ipso facto.

Et quia nisi fiat quod bonum est, à malo abstinere,
non sufficit, religiosis omnibus iungimus sub obsecra-
tione divini iudicii, & interminatione maledictionis as-
serimus, ut quoties populo prædicabunt in prima domini-
ca, quarta & ultima quadragesimæ, & in festis Ascensio-
nis Domini, Pentecostes, Nativitatis beati Joannis Ba-
ptiste, assumptionis & Nativitatis beatissime virginis
Mariæ matris Dei, audientes expressè studeant informari,
re, si ab ecclesiis redierint, vel vicariis, aut loca res-
pondentibus eorumdem requisiti fuerint: Necnon & iis quo-
rum confessiones audient conscientiam facere, quod decimas
solvere non omittant. Quod si forte in prædicationibus
hoc ipsum supradictis diebus suscere scienter omiserint,
per superiores eorum graviter arguantur, quibus etiam
superioribus in virtute sanctæ obedientiæ districte præcipimus,
ut contra saltem omittentes statuta poenalia faciant,
secundum quæ sic acriter puniant transgressores, quod poena
eorum sit cæteris in exemplum. Constitutione bonæ memoriæ
Gregorii Papæ decimi & prædecessoris nostri circa hæc edita
in suo nihilominus robore duratura. Qui verò scienter postposuerint
conscientiam facere de solvendis huiusmodi decimis, ab officio
predicationis tam diu maneat ipso facto suspensus, donec
conscientiam faciat (si hoc ipsum sibi dicendi commode facultatem
habuerint) conscientiam fecerint: Exinde excommunicationis
incursum sententiam ipso facto, si prædicare præsumperint,
prædicta negligentia (ut præmittitur) non purgata. Ad e
religiosos tamen monasteriorum, vel rectorum ecclesiarum decimas
percipientium nolimus hoc extendi.

*Excommunicat violatores Decreti de sepult. lib. 6. & oblationes
Papæ restituat. h. d. Ioan. And.*

Sanè temerarios violatores constitutionis illius, quæ
religiosis & clericis secularibus prohibet, ne aliquos ad
vovendum, jurandum, vel fidei interposita, seu alias pro-
mittendum inducant, ut sepulchram apud eorum eccle-
sias eligant, vel iam electam ulterius immutent, simili-
tem sententiam (poena in dicta constitutione contenta in
suo perdurante robore) incurrere volumus ipso facto,
ab alio, quam à sede Apostolica (præterquam in mortis
articulo) nullatenus absolvendos: nullis privilegiis, aut
statutis, cuiuscunque tenoris existant, super his valituro-
rum.

CAP. III. Excommunicat religiose obediunt, transgressores consti-
tutionis. Dissolutio de eorum, prædicta. lib. 6. Item omnes res-
ponsores qui in sermonebus, vel alibi præsumunt aliquos, ad restitu-

a Vide Conc. Trid. sess. de reform. c. 12. b In manus-
criptis legitur non. c In antiquioribus codicibus impressis
constat de illis non ad restitutos tamen monasteriorum vel eccle-
siarum decimas percipientium, &c.

CAP. II. *De rebus ecclesiasticis, ut remanentibus beneficiis, vel
alio modo ad curiam, præter poenam excommunicationis
quæ per canonem antiquo incurritur, si sint prelati, à per-
cipiendis fructibus per triennium sunt suspensi, inferiores vero benefi-
ciis sunt privati. Eandem poenam incurrit ipsi etiam, qui si ca-
nonice fuerint, Resignationem suam non tenent, etiam si per
alios recepta fuerit, vel restituta. h. d. Ioan. And.*

Idem.

Proterea ad nos gravis querela deduxit, quod nonnulli
obtinentes temporale dominium viros sæpe
beneficiis capere, et potius donec sua religione de-
mittant, aut per ipsam valeant, aut detinere sacri-
legè non verentur, citatos eosdem in exitu eorum dilu-
dium à sui plurimum capiunt. Considerantes igitur,
quoniam ex ista nostra, & Apostolicæ sedis honori,
et utilitati ecclesiarum quieto & prospero
curam non sine damna exempli pernicio derogatur: sicut
approbato concilio statuitur, ut præter sententiam
canonicam, si quis beneficiis, & hinc procurantes præ-
sumptimè incurrere dignoscuntur: peccatis ipsi, personæ
autem existentes, à percipiendis fructibus ecclesiarum
suarum, si fuerint prelati, triennio sint suspensi.
Quod si inferiores existint, eorum beneficiis
sunt privati: Illis poenam incurritur eandem, quæ in ca-
nonibus præmittitur ad sedem Apostolicam veniant, sed
non obediunt huiusmodi à veniendo excusent, à potesta-
te ecclesiæ se capi (ut interdum cogitasse audivimus)
procurant. Sanè resignationes beneficiorum modo
supradictæ, si licet à regnantibus ipsorum prela-
torum, aut tunc habita fuerint, nullius omnino de-
biti esse firmantur: Locorum ordinariis injun-
gitur, ut postquam eis constituerit aliquos sibi subiectos
poenam & sententiam incurrisse, præmissis ipsas publi-
cè non diffident, executionisque debite (prout ad eos
pertinet) demandent.

CAP. III. *Excommunicat religiose obediunt, transgressores consti-
tutionis. Dissolutio de eorum, prædicta. lib. 6. Item omnes res-
ponsores qui in sermonebus, vel alibi præsumunt aliquos, ad restitu-*

DE POENITENTIS ET REMISSIO-
NIBUS.

TITVLVS IX.

CAP. I.

Damnata ad mortem hoc penitentibus, penitentia concedi debet: nec valet contraria consuetudo. Secundo, locorum ordinarios ad hoc exequendum excusat: ibi. Locorum. h. d. Ioan. And.

Clemens V. in Concilio Vicensi.

Cum a secundum statuta canonica ultimo deputandis supplicio, negari (si petant) non debeat penitentia sacramentum, ab usum damnabilem in quibusdam partibus contra hoc introductum aboleri omnino volentes, iustitiam omnes & dominos temporales, ut ab huiusmodi deficiat abusu hortamur in Domino, & obsecramus per viscera misericordiae Iesu Christi: Locorum ordinarios nihilominus injungentes, ut eos ad hoc cum primam commodè poterint diligenter monere, & (si necesse fuerit) ecclesiastica censura compelleret non omissant.

CAP. II.

Repetit concilium generale, de quoslibet non admittendum sine literis Apostolicis vel diocesano. Et addit per diocesanos literas Apostolicas prius examinari. h. d. Ioan. And.

Idem.

Abusionibus, quas nonnulli elemosinarum quostores in suis propositum predicationibus, ut simplices decipiant & aurum subtili vel fallaci potius ingenio extorqueant ab eisdem, cum in animarum cedat & periculum, & scandalum plurimorum, viam (prout est nobis possibile) praecludere cupientes, iuxta statuta a concilio generalis duximus prohibendum districte, ne quosiores aliqui (nisi Apostolicas vel diocesani Episcopi literas exhibuerint) quomodolibet admittantur, nec permittantur (cum solum ipsis competat indulgentias sibi concessas infinuare populo, & charitativa postulare subsidia suppliciter ab eodem) ullatenus ipsi populo predicare, nec aliud exponere, quam quod in literis continetur supradictis. Literas quoque Apostolicas diocesani Episcopi (ne quid fraudis committi valeat per eandem) antequam admittant, quosiores ipsos examinent diligenter.

Dei octo reprehensibiles actus quosorum, quos fieri prohibet: & contraria privilegia revocat. Ioan. And.

Ad haec cum aliqui ex huiusmodi quositoribus, sicut ad nostram audientiam est perlatum, non sine multa temeritatis audacia, & deceptione multiplici animarum, indulgentias populo motu suo proprio de facto concedant, super votis dispensent, a perjuriis, homicidiis, & peccatis aliis sibi confidentes absoluant, male ablata incerta (data sibi aliqua pecuniarum quantitate) remittant, certam, aut quartam partem de poenitentis injunctis relaxent, animas tres, vel plures parentum, vel amicorum illorum, qui elemosynas eis conferunt, de purgatorio (ut asserunt mendaciter) extrahant, & ad gaudia paradisi exsiliunt, remissionem plenariam peccatorum indulgentiam, & aliqui ex ipsis eos a poena, & a culpa (ut eorum verbis statim) absoluant.

Non abusus huiusmodi, per quos censura vilescit ecclesiastica, & clavium ecclesiae auctoritas ducitur in contemptum, omnimode aboleri volentes, ea per quoscunque quosiores fieri vel attentari de cetero districte inhibemus: Omnia & singula privilegia, si qua super praemissis, vel eorum aliquo, sive aliquibus locis, ordinibus vel personis quositorum huiusmodi quomodolibet

a Vide notata per Doff. in c. 2. ext. de foris. b Quositorum nomen & usum omnino abolevit Conc. Trident. sess. 21. de refor. c. 9. c. al. cedant. d. al. statum. e. al. sta. tertiam aut quartam partem alii de poenitentia, &c.

cunq; a concessi (ne ipsorum preterea sit de materia ulterius praesumendi) auctoritate Apostolica, prout ad praemissa, poenitentia revocante.

Delinquentes quosiores per Episcopos poenitentibus, non solum privilegia h. d. Ioan. And.

Quosiores autem, qui deinceps in praemissa delinquent, vel aliter abusu privilegiorum abuti fuerint, sic per locorum ordinarios puniri volumus (nullo profecto in quositoribus parte privilegio iustificante) quod si sint tenentibus, qui ubique (ut communis habet affectus) iustitiam excreverunt, poena formidine propensius compellerentur.

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS
SUSPENSIONIS ET INTER-
DICTI.

TITVLVS X.

CAP. I.

Religiosi vitam exempti volentes in dictis ipsorum vel eorum Apostolicam vel ordinariam loci, vel generalis officium ditionum, fallam per provinciale concilium, vel non, qui non possit, servatum per cathedralem, vel metropolitana loci, excommunicati sunt ipsi, saltem: Non obstantibus praemissis, conventibus, consuetudinibus & statuta: & reglamentis. h. d. Ioan. And.

Clemens V. in concilio Vicensi.

Ex b frequentibus praedictorum quositorum, & nos ipsi experientia certa probatum, in minoribus constituti, quod plerumque ipsi nunc patenter excusationibus factis & factis contentes, tunc latenter ecclesiarum sacras iuras pertrahunt, aut in eis factis venefici, seu modis inordinatis non absque damno cathedralem, & parochialem ecclesiarum & scandalum plurimorum, & dampnamentum nervum ecclesiasticae disciplinae, civitatum, terrarum, & aliorum generalia locorum interdictis praedictione damnabili violare praesumunt. Nos igitur in sancta Dei ecclesia, cui (disponente Domino) praesentemur; quae quidem unica est, & unum Deum verum, atque colit, unam fidem firmam & inextinguibilem, unitatemque (quantum cosmopolitanae possessioni) conservare volentes; circa interdictorum observationem praedictorum auctoritate sedis Apostolicae, vel locorum ordinarii posthorum, & fratrum nostrorum consilio districte praecipiendo mandamus, quatenus religiosi quicunque, tam exempti quam non exempti, iustitiamque ordinis & conditionis existant, cum cathedralem vel metropolitana, seu parochialem, & loci ecclesiam illa viderint, aut serventem observare poenitentibus quibuscunque appellacionibus, aut ex illa eandem sedem, vel aliam, seu alios interdictis, & aliis objectibus, quibuscunque) absque dolo & fraude, cum moderatione tamen decretalis Aitna, irritabiliter conservent. Alioquin non servantes, excommunicationis sententiae hoc ipso volumus subiacere: Quod etiam in interdictis, & in cellationibus a divinis praedictis per provincialium consiliorum statuta, vel locorum auctoritate, cum majus sit provinciale concilium, quam singularis praesentis Provinciae, ac iustitiam quàm singularis praesentis Provinciae, quod plurimorum sententiam recipere volumus, quod observari. In cessationibus vero generalibus a divinis, civitatum, terrarum, & aliorum locorum, quae aliquando ex consuetudine, vel alia causa, & alio modo

a Alioquin modo. b Notae verbis frequentibus quae in ra adoptantur ad ea quae frequentur emergunt de hoc, de aliquo impub. literat. Zabarel. c. Hoc duo verba, in praedictionibus suis in antiquioribus exemplis, unam exempli, d. ad illa, & velabiliter se servent.

vel conventus secularium, aut regularium ecclesiarum si-
bi iudicant (quia ipsos hoc unico lumine ad repellend-
um a iustis factis privare nolumus, nec debemus) i-
demque iustitiam observandum. Ipsi vero sint diligen-
tissimi in statu Romano Pontificum praeceptis
et iuramentis super his editis, diligenter observent.
Quia haec e functionem ad pendenda trahimus: non
solummodo privilegii, conventionibus, statutis, & con-
tractibus quibuslibet, quae contra praemissa, seu ali-
quod praemissorum religionis ipsi in nullo volumus suf-
fragari.

CAP. II.

Temporales, qui exant aliquos in loco interdicto cele-
brare divina, vel qui per praefatos faciunt tunc ad illa auctoritate
publicam evocari, vel prohiberi, ne publice excommunicati vel in-
terdicti, super his, per alios, qui missas celebrant, missas, ecclesias
et ipsi ministrant missas, qui non exant, excommunicati
sunt, et per Papam absolvendi, h. d. Joan. And.

Idem.
Clariss ad nos prelatorum querela perduxit, quod
quibusdam quidam, & Domini temporales (veris
interdictis ecclesiasticis suppositis interdicto) nedom in loco
locorum capellis, sed & in collegiatis & aliis in
quibus locorum ecclesiis, missas & alia divina officia pu-
blice & solenniter faciunt celebrari: ad officia eadem ce-
lebranda, nunc hos, nunc illos vocantes, & interdum
(quod est deterius) compellentes: hisque non contenti
excessibus, per campanarum non solum pulsationem, sed
et voce praconum populos etiam interdictos, ut (interdi-
cto non obstante sententia) ad audiendas missas hujus-
modi veniant, faciunt evocari. Nonnulli quoque ipso-
rum illis plerumque subiectis, ne (sicut excommunicatio-
nem interdicti sententia publice sint notati) de eccle-
siis, dum in ipsis missarum celebrantur solennia, iustitia-
rum etiam celebrantibus exeant, praecipere non verentur.
Et quod frequenter committit quod (non sine Dei offensa,
sicut de populi scandalo) ipsa missarum solennia re-
solvantur incepta. Neque excessus sic graves exce-
ptionum impunitate trahantur ab aliis in exemplum, pra-
terea praefatos, qui in locis interdicti suppositis,
quaequam de cetero divina celebrare officia, quomodo-
libet cogere: aut qui modo praedicto, ad officia eadem
audientibus aliquos, excommunicationis praesertim vel in-
terdicti ligatos sententia, evocare: seu, qui ne excommu-
nicati publice, aut interdicti, de ecclesiis, dum in ipsis mis-
saris aguntur solennia, a celebrantibus moniti ut exeant,
prohibere: e. Necnon excommunicatos publice & inter-
dictos, qui in ipsis ecclesiis nominatim a celebrantibus,
et exant moniti remanere praesumpserint, excommuni-
cationis sententia (a qua per sedem duntaxat Apostoli-
cam postquam absolvi) facto approbante concilio innova-
nda.

CAP. III.

Temporales si tempore interdicti recipiunt in suis ecclesiis ad
divina praefatos se praefatos in ordine, excommunicati sunt per pra-
efatos praefatos, h. d. Joan. And.

Idem.
Vix ex eo, quod religiosi viri fratres minores in
suis ecclesiis ad audienda divina officia
interdicti, fratres & sorores de ordine tertio
sacrum B. Franciscus instituit) existentes, qui continen-
tiam, seu de poenitentia nuncupantur, scandalum a-
portant, qui ab his excluduntur, mentibus generetur, cen-
suris videlicet ecclesiasticis & minoris auctoritatis inter-
dicti sententia reputetur: Eisdem fratribus minoribus

distictius inhihemus, ne de cetero aliquem, vel aliquos
praedictorum (etiam si super hoc, hi vel illi privilegiis
quibuscumque muniti extierint, quae ipsis in nullo pro-
fus, quoad hoc volumus suffragari) ad divina in suis eccle-
siis tempore interdicti quoquomodo admittant. Quod
si fecerint, eo ipso excommunicationis sententia se no-
verint subiacere, a qua per alium, quam per Romanum
Pontificem, vel satisfactione praemissa, per locorum
Episcopos (quos auctoritate Apostolica fungi volumus
in hac parte) absolutionis beneficium nequeant
obtinere.

CAP. IV.

Si Papa etiam scienter excommunicato participat, illam per hoc
non absolvit, nisi exprimat hoc se velle. Et si scienter sub titulo
dignitatis aliquem nominet vel honoret, per hoc illum in dignitate
non approbat, Joan. And.

Idem.
Si summus Pontifex scienter etiam excommunicato
participet literis, verbo, vel officio, seu alio quovis
modo, ipsum per hoc absolvere nulla ratione censetur,
nisi se velle forsitan exprimat illum ex hoc pro absoluto
haberi. Similiter quoque, si quem sub titulo cujuslibet
dignitatis, ex cetera etiam scientia, verbo, consuetudine,
vel literis nominet, honoret, seu quovis alio modo
tractet: per hoc in dignitate illa ipsum approbare non
intelligitur, aut quicquam ei tribuere novi iuris.

DE VERBORUM SIGNIFICATIONE.

TITVLVS XI.

CAP. I.

Declaratur in aliquibus ca. Exist. eod. tit. lib. 6. praesertim de
fratres minores tentant ad observationem eorum omnium, quae in
regula sub verbis imperarum modo ponantur: deinde omnia in-
feruntur, ad quae fratres ipsi obligantur. Et consequenter eorum vo-
cem excessibus praesertim discessit, de electione ministris ipsorum tu-
culentissimi tractatur.

Clemens V. in Concilio Vianensi.

Xvi de paradiso, dixi rigabo hortum plantatio-
num: ait ille coelestis agricola qui vere spons sa-
pientiae, verbum Dei a Patre, in Patre manens,
genitum in aeterno novissimo diebus istis (fabricante
Sancto Spiritu) in utero virginis caro factum, exivit ho-
mo ad opus arduum redemptionis humani generis
peragendum: exemplar e se dando coelestis vite, pra-
bens hominibus semetipsum. Verum quia plerumque
mortalis vite sollicitudinibus pressus homo, mentis
aspectum ab exemplaris huiusmodi intuetur e diver-
tebat, verus nosse Salomon in folio militantis eccle-
siae hortum voluptatis inter ceteros quendam fecit, a
procellis rursus stantibus elongatum, in quo quietis
se securus vacaretur contemplandis; servandis
que huiusmodi operibus exemplaris, in hunc mun-
dum introivit ipse, ut rigaret ipsam fecundis aquis
spiritualis gratiae & doctrinae. Hic hortus siquidem est
fratrum minorum sancta religio, quae muris regularis
observantiae firmiter undique circumclusa, intra se solo
contenta Deo, adornatur abunde novellis plantationi-
bus filiorum. Ad hunc veniens dilectus Dei filius mor-
tificantis poenitentiae myrrham mentis cum aromatis
bus, quae suavitate mira universis odorem aeternitatis
sanctimoniae circumfundunt. Haec est illa coelestis vite
forma & regula, quam descripsit ille confessor Chri-
sti eximius sanctus Franciscus, ac servandam a suis fi-
liis verbo docuit, pariter & exemplo. Qui verodici-
tae sanctae regulae professores ac imitatores devoti,

a Vide Felin. in rubr. praemissis Gregoriani, & in eadem viginti
munda offi. delegat. b Alia: exemplar sequenda coelesti, &c.
c Al. cunctis.

... factorem esse ad Natale Domini, & in festis feriis tenentur. Item, quod clerici faciant divinum officium, secundum ordinem sancte Romanae ecclesie. Item, quod ministri & custodes pro necessitatibus in motum, & fratres induendis solliciti cultum gerant. Item, quod si quis fratrem in infirmitatem incidit, alii fratres debent ei servire. Item, quod frater non predicet in episcopatu alicujus Episcopi, cum hoc illi fuerit contradictum. Item, quod nullus audeat penitus populo predicare, nisi a generali ministro vel alio, quibus secundum declarationem predictam impetierit, fuerit examinatus, approbatus, & ad hoc sollicitus. Item, quod fratres qui cognoscere se non possunt penitentiam regulam specialiter observare, debent & possunt ad suos ministros recurrere. Item, quod omnia que ponuntur in regula ad formam habent, non auctoritatem, quam etiam perfectiorum; nec non ad observationem modum ac perfectionem spectantia, nisi in omnibus, quoad habitum novitiorum (sicut dicitur in regula) secundum Deum aliter videatur. Hec, in omnia sunt a fratribus, tanquam obligatoria observanda. Item ordo communiter sentit, tenet & tenet ab antiquo, quod ubique ponitur in regula non inessentialiter, tenentur: obtinet vim precepti, & ad observandum debet a fratribus sicut tale. Ceterum quia contra confessionem predictam agendorum ac servandorum circa recipiendum ad ordinem ministris & fratribus modum prebens, dicitur in regula, quod caveant fratres de eorum ministris, ne sint solliciti de rebus suis temporalibus, ut libere faciant decem, quicquid ipsis a Deo fuerit inspiratum: licentiam tamen habeant ipsos invidendi eos, ad aliquos Deum timentes, & utilitatem requiratur, quorum consilio sua bona pauperibus erogant. Dubitaverunt & dubitant multi, an liceat ipsis de bonis ingrediendum quicquid recipere si dowerit, & si ad dandum pariter & contemnerit possint eos inducere sine culpa: si etiam ad dispensandum de distributione reatum talium debeat ipse minister seu frater dare consilium, ubi ad dispensandum alii quidem se ipsos, ad quos ingressum auctoritate possunt idonei inveniri. Nos autem considerantes tenentur intendere sanctam Franciscum, super regula professorem, quos fundaverat in maximis pauperibus, ab affectu temporalium rerum ipsorum ingrediendum per dicta verba specialiter & totaliter elongavit: ut quantum est ex parte fratrum, ipsorum receptio ad ordinem sancta & purissima appareat, & ne aliquo modo oculum viderentur habere ad bona eorum temporalia, sed ad ipsos tantum divino servitio mancipandos: & dicitur a deo cetero debere tamen ministris, quamvis in rebus ad dictis inductionibus ad sibi dandum, & ministris, necnon & dandis circa distributionem, & ministris obsequere: cum per hoc ad timentes Deum fratrum aliter muniti debeant, non ad fratres, ut verum cuncta pateant esse tam sibi ipsis infirmi patrum studiorum, & aliorum seduli & perfecti. Cum vero facere de rebus suis, quod Dominus inspirabit, ipsam regulam ingrediendum liberari velit esse: non videtur, quin liceat non veniente, considerari scilicet eorum necessitatibus, & moderatimibus declarationis jam dicta, si quid de bonis suis intrans, sicut & ceteris pauperibus per modum elemosinarum libere velit dare. Cavere tamen de receptione oblationum talium decet fratres, ne exceptionem quantitate notabili presumi possit sinister oculis contra ipsos. Præterea cum dicatur in regula, quod illi, qui jam promiserunt obedientiam, habeant suam libertatem cum capitulo, & aliam sine capitulo, qui habere voluerint. Item, quod fratres omnes vestimentis vestibus induantur: Nosque predicta verba declaravi-

mus & quipollere preceptis: volentes hęc determinari plenius, dicimus quantum ad numerum tunicarum, quod pluribus uti non liceat: nisi in necessitatibus, quas haberi possunt ex regula, secundum quod hunc passum memoratis prædecessor noster plenius declaravit. Vilitatem autem vestium, tam habent, quam interiorum tunicarum, illam intelligi debere dicimus, que secundum consuetudinem, vel conditionem patris debeat, quantum ad colorem panis, & precium vilitatis, merito reputari: non enim quoad regiones omnes potest determinari unus modus in talibus assignari. Hujusmodi etiam vilitatis iudicium ministris & custodibus, seu guardianis duximus committendum, eorum super hoc conscientias onerantes: ita tamen, quod severi in vestibus vilitatem. Quorum etiam ministrorum, custodiam, & guardianorum iudicio eodem modo relinquimus, pro quo necessitate possint ipsi fratres catechizata portare. Deinde, cum duobus temporibus annotatis irregulari, scilicet a festo omnium sanctorum usque ad nativitatem Domini, & maxime quadragesima, in quibus jejunare tenentur, inferatur in eadem regula: Aliis autem temporibus non tenentur, nisi sexta feria jejunare: & ex hoc voluerunt aliqui dicere, quod dicti ordinis fratres non tenentur, nisi ex condementia ad alia jeunia, quam ad ista declaramus debere intelligi, eos non teneri ad jejunium aliis temporibus, præterquam in jeuniis ad ecclesia constitutis: non enim verisimile, quod vel institutor regulæ, vel etiam confirmator, absolvet ipsos intendit a servandis illis jeuniis, ad que de communi statuto ecclesie obligantur ceteri Christiani. Porro cum dictus sanctus, volens fratres suos super omnia a detariis, seu pecunia esse totaliter alienos, præcepit firmiter fratribus universis, ut nullo modo denarios vel pecuniam recipiant, per se vel per interpositum personam: istumque articulum declarationis prædecessor noster, casus & modos posuerit, quibus servatis a fratribus non possint dari, nec debentur per se vel per alium pecuniam receptores contra regulam, vel sui ordinis puritatem: dicimus fratres tenentur cavere summo periculo, quod pro aliis casibus, & sub modis aliis, quam ponat dicti prædecessor nostri declaratio ad dantes pecunias sive deputatos nuncios non recurrant: ne si secus ab ipsis attentatum fuerit transgressores precepti & regulæ merito possint dici. Nam ubi aliquid alicui generaliter prohibetur, quod expressè non conceditur, intelligitur denegatum. Quocirca quævis omnis pecuniam, ac oblationum pecuniarum receptio in ecclesia, vel alibi cippi vel trunci ordinati ad officium seu donatum pecunias reponendas, necnon & quicunque recursum alius ad pecunias, seu habentes ipsas, qui per declarationem predictam non conceditur, hæc inquam omnia sunt eis simpliciter interdicta. Cum etiam recusus ad amicos speciales expressè tantum in duobus casibus, secundum regulam concedatur, videlicet, pro necessitatibus infirmorum, & fratribus indigentibus: idcirco pie & rationabiliter considerata necessitate, viz, ad alias necessitates fratrum pro tempore occurrentes, cessantibus elemosinis, seu etiam ingruentibus, predictus prædecessor noster duxerit extendendam. Attendant fratres præfati, quod pro nullis causis aliis, quam predictis vel similibus in via vel alibi recurrere licet eis ad amicos hujusmodi: sive sint dantes pecunias, seu deputati per ipsos, sive nuncios, vel depositarios, seu alio quovis nomine appellentur, etiam si concessi per eandem declarationem modi, circa pecuniam integre servaverint. Denique cum idem confessor summè affectaverit sua regulæ professores, totaliter esse abstrictos ab affectu & desiderio terrenorum, & specialiter a pecunia & ejus usus totaliter expertes, sicut probat prohibitio de recipienda pecunia, in regula sæpius repetita: curare fratres vigilantè necesse est, quod cum

A. Adhuc, de cetero omnino debere tam ministris, etc.

ex causis predictis & modis ad habentes pecunias deputatas pro ipsorum necessitatibus recurrere oportebit, ad tenentes ipsas quisque hi fuerint principales vel nunciis, in omnibus sic gerant, quod se cunctis ostendant in distis pecuniis (sicut nec habent) penitus nil habere. Quapropter precipere, quod & qualiter pecunia expendatur, computumque exigere de expensis, tam quomodoque repetere sine deponere, aut de bonis facere capulam pecunias, vel ejuslavem deferre: hos actus & consimiles sibi fratres illicitos esse fiant. Prædicta enim facere ad solos dominos pertinet, qui dederunt, & eos, quos ipsi deputaverunt ad hoc ipsum. Prinde cum vir sanctus, paupertatis præmissis in regula modum exprimens, dixerit in eadem: Fratres nihil sibi appetant, nec domum, nec locum, nec aliquam rem: sed tanquam peregrini & advenæ in hoc seculo in paupertate & humilitate Domini famulantes, vadant pro electione considerent. Sicque de clarum exiti per nonnullos prædecessores nostros Romanos Pontifices, hanc expropriationem intelligi debere tam in speciali, quam etiam in communi, propter quod & rerum omnium concessarum oblatarum, & donatarum fratribus (quas & quarum usum facti solent ordinari vel a ipsis fratribus licet habere) & dominum in se & Romanam ecclesiam receperunt, dimisso ipsis fratribus in eis tantummodo usu facti simplicis: Ad nostrum fuerunt deducta ex amen, quæ in ordine fieri dicebantur, & videbantur prædicto voto & puritati ordinis repugnare: videlicet, ut ea prosequamur ex ipsis, quæ remedio credimus indigere, quod se in futurum heredes non solum sustinent, sed procurant. Item, quod redditus annuos recipient inter dum in tam notabili quantitate, quod conventus habentes totaliter inde vivunt. Item, quod cum ipsorum negotia, etiam pro rebus temporalibus in curiis agantur, assistunt advocatis & procuratoribus & ad investigandum eosdem se ibidem personaliter representant. Item, quod executiones ultimarum suscipiunt voluntatem, & gerunt, sequæ intronitunt quandoque de usurarum vel male ablatorum dispositionibus seu restitutionibus faciendis. Item, quod alicubi non solum excessivos hortos, sed etiam vineas magnas habent: de quibus tam de oleis, quam de vino multum colligitur ad vendendum. Item, quod temporibus messium vel vindemiarum sic copiose granum & vinum, mendicando, vel aliam de emendo, colliguntur ad fratres, & in cellariis & granariis reconduntur, quod per anni residuum, absque eorum mendicatione possunt transigere vitam suam. Item, quod ecclesias vel alia aedificia faciunt, vel procurant fieri in quantitate & curiositate figuræ & formæ, ac sumptuose notabiliter excessiva, sic quod non videntur habitacula pauperum, sed magnatum. Paramenta etiam ecclesiastica, in plerisque locis tam multa habent, & tam notabiliter preciosa, quod excedunt in his magnas ecclesias cathedrales. Equos insuper, & arma eis oblata in funeralibus recipiunt indistincte. Tamen communitas fratrum, & specialiter rectores ipsius ordinis asserunt, quod prædicta, seu plura ex ipsis in ordine non fiebant, quod & si qui reperitur rei in talibus rigide puniuntur, nec non contra talia, ne fiant, sunt facta pluries ab antiquo statuto in ordine multum stricta. Cupientes igitur nos ipsorum fratrum providere conscientis, & cuncta dubia (quantum possibile nobis est) de ipsorum peccatis renovare, ad prædicta modo qui sequitur respondemus. Cum enim ad veritatem vite pertineat, ut id, quod exterius agit, interiori mentis dispositionem & habitum representet: necesse habent fratres, qui se expropriatione tanta a temporalibus abstraxerunt, ab omni eo, quod dicitur expropriationi esset, vel posset videri

contrarium, abstinere. Quia igitur in hoc mundo transit non solum usus rei, sed & dominium in heredes in heredes. Fratres autem præfati nihil sibi in specialibus acquirere, vel eorum ordini possunt etiam in communi. Declarando dicimus, quod successores hujusmodi, quæ etiam ex sui natura indifferenter ad personam, & etiam ad alia mobilia & immobilia transmittunt (considerata sui puritate voti), nullatenus sint capaces. Nec licet eis valorem hereditarium autem tantam earum partem, quod præfatis possidentibus in heredes fieri, quasi sub modo & forma legati, vel in heredes facere, vel sic dimissa recipere, quin potius illa sint ab ipsis simpliciter prohibemus. Ceterum quod talis usus inter immobilia certisatur, a iure, ac hereditarius obtinere pauperum & mendicanti serpegant, nulla dubitatio est, quod prædictis fratribus ad id non tantumque, sicut & possessiones, vel eorum a tam in heredes (cum eis non reperitur concessis), necesse est habere (conditione considerata ipsorum) non licet. Item, cum non solum quod malum esse demonstrat, sed & vitium, quod speciem habet mali, sit a viciis prædictis illicitè evitandum: Ex talibus autem differunt per actus & investigationibus, cum de rebus agitur, in ipsorum commoda convertendis, & reddunt veritatem in eis, quæ foris patent (de quibus habent homines iudicium) in ipsis rebus fratres & assistentes aliquid reddunt tanquam suum: nullo modo debent huiusmodi verba & regulæ professoribus & talibus curiis & litigantibus immiscere, & ut resimoniam habeant ad ea, quæ sunt, & puritati satisfaciunt voti sui, & evitent per se scandalum proximorum. Veritatem cum talibus fratres, non solum a receptione, proprietate, & dominio, sive usu ipsius pecunias, veritatem a commutatione qualibet ipsius, & ab eis sunt penitus alieni, quæ admodum in prædictis prædecessoribus nostris in huiusmodi professores pro nulla re temporalis possunt in iudicio petiri, prædictis fratribus non licet, nec competere, quæ petuntur (considerata sui puritate statuti) nisi ex interdictione, quod huiusmodi executionibus & dispositionibus se exponant: cum hoc super aliis huiusmodi & contestatione vel administratione penitus prohibetur. Veruntamen in his executionibus dicitur, quod illius, ipsorum suam non obditi, cum ex hoc dicitur bona temporalia nulla iurisdictione, sive alio in iudicio sine dispensatione tribuatur. Licet verum non solum in iudicio, sed & multum conveniens rationi, quod fratres, qui in laboribus spiritualibus orationibus & illis huiusmodi occupantur, hortos & areas habeant communitate & collectionem vel recreationem sui, & tantummodo ipsos post labores huiusmodi corporales de necessitate necesse ad habenda necessaria hortalicia pro se habeant, tamen hortos aliquos, ut colantur, & circa ea hortalicia precio distrahantur, necesse & vitium, reprobatur. Regule plene dicit, secundum quod in regnat lux regulæ & ordinis puritas, secundum quod in regnat lux prædecessor declaravit, ut puta agrum vel vineam talia ad usus proximi dicitur, ut puta agrum vel vineam ad colendum, & consimilia, fratribus legatariis, per omnem modum fratres a receptione talium habentium, cum etiam præmissa habere, ut precium fructuum huiusmodi temporibus habeant, ad naturam & formam personarum appropriant. Rursus cum prædicta huiusmodi in exemplis vite, quam verbis regulæ ostendunt, de quibus fratres sui & filii, divinæ providentiæ mandatis, suos in Deum accerent cogitatus, qui vellet eos, qui quæ non congegant in heretica, nec formant, nec mutant: non est verisimile voluisse ipsam eorum habere pro-

a Alia: vel ipsi.

a Alarum. b Alia: fratres & ipsorum, c. e. h. habent.

frustratorias repellendo, partium, advocatorum, & procuratorum contentiones & jurgia, testiumque superfluum multitudinem refranando. Non sic tamen iudex litem abbreviet, quin probationes necessarias, & defensiones legitimas admittantur. Citationem vero, ac prestationem juramenti de calumnia vel malitia, si ve de veritate dicenda, ne veritas occultetur, per commissionem hujusmodi intelligimus non excludi. Verum quia juxta petitionis formam pronuntiatio sequi debet, pro parte agentis, & etiam rei, si quid petere voluerit, est in ipso litis exordio petitio facienda, sive scriptis, sive verbo: actis tamen continuo (ut super quibus positiones & articuli formari debeant, possit haberi plenior certitudo, & ut fiat definitio clarior) inferenda. Et quia positiones ad faciliorem expeditionem litium, propter partium confessiones, & articulos ad elationem probationem usus longevus in causis admittitur: Nos usum hujusmodi observari volentes, statimur, ut iudex sic deparatus à nobis (nisi aliud de partium voluntate procedat) ad dandum simul utriusque terminum dare possit, & ad exhibendum omnia acta & munimenta, quibus partes uti volunt in causa post dationem articulorum diem certam, quandoquaque sibi vi-

debitur, valeat assignare, & eo salvo, quod una sententia fieri contingeret, pro testibus productis, probationibus etiam instrumenta produci, assignatione impedita non obstante. Interrogabit etiam partes, sine ulla instantiam, sive ex officio ubiqueque hoc sequatur, non pretermissis partibus) in scriptis, & (juxta modum sibi placuerit) stans vel sedens professor: etiam sine debito) conclusione non facta, prout a consuetudine, & probatione, & aliis actibus in causa fuerint. Quae omnia etiam in illis casibus, in quibus per aliam constitutionem nostram, vel aliam provinciae, vel simpliciter & de plano, ac sine suspensa de superius, volumus observari. Si tamen in gravibus, & solennibus ordo iudicialium in toto vel in parte non contradicentibus partibus observetur, non erit propter hoc irritus, nec etiam irritandus. Dedit. Anno XIII. Cal. Decembris, Pontificatus nostri.

Anno 3.
a In antiquioribus etiam impressis asservitur hujusmodi petitione & probatio & alia, &c.

Clementina constitutiones accuratè castigatae, cum summorum admodum familiaribus suis.

EXTRAVAGANTES SEU CONSTITUTIONES VIGINTI, A' JOANNE PAPA XXII. EDITÆ.

DE ELECTIONE ET ELECTI POTESTATE

TITULUS I. CAPIT. I.

Electi, qui pro suorum electionum negotio ad curiam venire tenentur, etiam si deventur, non tenentur de necessitate in ipsa curia moram trahere: & licet alibi morantur, nullum eis prejudicium generatur, facit Clem. Ne Rom. §. fin. eod. tit.

AD Onus Apostolicae servitutis suprema dispositione vocati, ambiguitates, ex quibus possent ecclesiis damnosa provenire dispendia, tollere cupientes, de potestatis plenitudine, ac firmiter nostrorum consilio ordinamus, quod quibuscunque electis qui ad sedem Apostolicam venire vel mittere tenebantur, ac ipsorum electionum instructoribus, qui in veniendo ad sedem ipsam, & se presentando ipsa sede vacante vel non vacante servaverunt tempora à canonibus instituta (dummodo praesentialiter adsint in civitate Lugdun. vel fuerint Avinione in Calendis Octobris) ubicunque seade vacante moram traxerint, nullum ipsis, seu eorum juri prejudicium ex mora interim facta ubilibet generetur: sed eorum jura circa electiones hujusmodi hoc non obstantibus

perinde serventur illis, ac si apud sedem Apostolicam moram traxissent. Non obstat praedictarum antiquarum constitutionibus quibuscunque: quibus contra quodlibet nullum volumus prejudicium generari. Dedit. Romae, &c. nostre ordinationis iussu, &c. Datum Lugduni VIII. Idus Septemb. Anno 1274.

CAP. II.
Beneficio vacante, cuius fructus ad certum tempus alicui annata habent, vel alii, quilibet debere fructus ipsius inter ipsam annata habentem, & beneficiam esse de fructu facta, cuius sit electus, sua declarata consuetudine. Et postquam subdit, de rescripto, vel de fructu, vel de rebus, vel de personis, &c.

Sicopi regimini nos cura solliciti, ut quae ad electis non absque dispendio ministrantur, &c.